

SYLABUS**DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2023–2025
rok akad. 2023/2024****1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE**

nazwa przedmiotu	Retoryka w piśmiennictwie staropolskim i oświeceniowym
kod przedmiotu	IX/B1/6
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa
nazwa jednostki realizującej przedmiot	Zakład Literatury Staropolskiej i Polskiego Oświecenia
kierunek studiów	filologia polska
poziom studiów	studia drugiego stopnia
profil	ogólnoakademicki
forma studiów	studia stacjonarne
rok i semestr/y studiów	pierwszy rok, pierwszy semestr
rodzaj przedmiotu	kierunkowy
język wykładowy	polski
koordynator	dr hab. prof. UR Roman Magryś
imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	dr hab. prof. UR Roman Magryś, dr hab. prof. UR Grzegorz Trościński

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

semestr (nr)	wykl.	ćw.	konw.	lab.	sem.	ZP	prakt.	inne	liczba pkt. ECTS
1			30						3

1.2. Sposób realizacji zajęć

zajęcia w formie tradycyjnej

zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3. Forma zaliczenia przedmiotu (z toku)

zaliczenie z oceną

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Znajomość poetyki, stylistyki, retoryki oraz historii literatury staropolskiej i oświeceniowej na poziomie I stopnia studiów stacjonarnych na kierunku filologia polska.

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1. Cele przedmiotu

C1	Utrwalenie podstawowych pojęć z zakresu retoryki.
C2	Uświadomienie roli retoryki w kształtowaniu wypowiedzi literackich i użytkowych w okresie staropolskim i epoce oświecenia.
C3	Wykształcenie umiejętności dostrzegania i porządkowania zabiegów retorycznych w tekstach literackich epok dawnych i okresu oświecenia.

3.2. Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	odniesienie do efektów kierunkowych
EK_01	Student/ka orientuje się w historii retoryki staropolskiej i zna podstawowe problemy retoryki oświeceniowej.	K_W03 K_W06
EK_02	Student/ka potrafi dokonać funkcjonalnej analizy zabiegów retorycznych występujących w tekstach perswazyjnych z doby staropolskiej i okresu oświecenia.	K_U01
EK_03	Student/ka potrafi rozpoznać główne cechy rodzajowe i gatunkowe tekstów retorycznych z epok staropolskiej i oświeceniowej.	K_U05
EK_04	Student/ka lepiej orientuje się w tradycji kulturowej własnego kraju i potrafi konfrontować ją z współczesnymi tendencjami cywilizacyjnymi.	K_K03

3.3. Treści programowe

A. Problematyka wykładu

treści merytoryczne
nie dotyczy

B. Problematyka konwersatoriów

treści merytoryczne
Przypomnienie i poszerzenie wiedzy z zakresu podstaw retoryki: podstawowe działy retoryczne, rodzaje i gatunki wymowy, style retoryczne, metody i środki perswazji.
Historia retoryki w dobie staropolskiej – przemiany teorii i praktyki perswazyjnej od średniowiecza do baroku.
Główne problemy retoryki oświecenia – traktaty retoryczne S. Konarskiego, F.N. Golańskiego, F. Karpińskiego, G. Piramowicza, E. Słowackiego.
Argumentacja afektywna i logiczna w literaturze renesansu – wprowadzenie.
Retoryczne zabiegi w <i>Odprawie posłów greckich</i> Jana Kochanowskiego.
Retoryczny styl <i>Kazań sejmowych</i> Piotra Skargi.
Ideowy profil zabiegów perswazyjnych Stanisława Orzechowskiego w wybranych fragmentach <i>Quincunxa</i> .
Przemiany praktyki retorycznej w okresie oświecenia – wprowadzenie.
Główne właściwości stylu perswazyjnego Ignacego Krasickiego.
Sposoby kształtowania perswazji w <i>Gościu w Heilsbergu</i> Stanisława Trembeckiego.
Retoryka pochwalna w odach napoleońskich Kajetana Koźmiana.

3.4. Metody dydaktyczne

elementy wykładu problemowego, analiza tekstów z dyskusją, gry dydaktyczne, praca w grupach

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1. Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

symbol efektu	metody oceny efektów uczenia się	forma zajęć dydaktycznych
EK_01 EK_02 EK_03 EK_04	kolokwium pisemne, obserwacja w trakcie zajęć połączona z oceną ćwiczeń prowadzonych w grupach i ćwiczeń wykonywanych indywidualnie	konwersatorium, praca własna Studenta/ki

4.2. Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Ocena łączna z kolokwium pisemnego, ćwiczeń prowadzonych w grupach, ćwiczeń indywidualnych i frekwencji – ocena z kolokwium 40% oceny ostatecznej, ocena z ćwiczeń w grupach 30% oceny ostatecznej, ocena z ćwiczeń indywidualnych 20% oceny ostatecznej, frekwencja 10% oceny ostatecznej.

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

forma aktywności	średnia liczba godzinna zrealizowanie aktywności
Godziny z harmonogramu studiów	30
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach)	10
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, kolokwium)	50
SUMA GODZIN	90
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	3

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	

7. LITERATURA

<p>LITERATURA PODSTAWOWA</p> <p>A. Podręczniki i syntezy</p> <p>Jaroszyński Cz., Jaroszyński P., <i>Podstawy retoryki klasycznej</i>, Warszawa 1998.</p> <p>Korolko M., <i>Sztuka retoryki. Przewodnik encyklopedyczny</i>, Warszawa 1998.</p> <p>Kostkiewiczowa T., <i>Horyzonty wyobraźni</i>, Warszawa 1984.</p> <p>Lichański J.Z., <i>Retoryka: Historia. Teoria. Praktyka</i>, t. 1–2, Warszawa 2007.</p> <p>Lichański J.Z., <i>Retoryka. Od renesansu do współczesności – tradycja i innowacja</i>, Warszawa 2000.</p> <p>Lichański J.Z., <i>Retoryka. Od średniowiecza do baroku</i>, Warszawa 1992.</p> <p>Lichański J.Z., <i>Retoryka w Polsce. Studia o historii, nauczaniu i teorii w czasach I Rzeczypospolitej</i>, Warszawa 2003.</p> <p>Lichański J.Z., <i>W poszukiwaniu najlepszych form komunikacji, czyli dlaczego wciąż jest nam potrzebna retoryka?</i>, Kraków 2017.</p> <p>Lausberg H., <i>Retoryka literacka. Podstawy wiedzy o literaturze</i>, tłum. A. Gorzkowski, Bydgoszcz 2002.</p> <p>Łyczywek R., Missuna O., <i>Sztuka wymowy sądowej</i>, Warszawa 1982.</p> <p>Michałowska T., <i>Staropolska teoria genologiczna</i>, Wrocław 1974.</p> <p><i>Źródła wiedzy teoretycznoliterackiej w Polsce. Średniowiecze – Renesans – Barok</i>, wybór i oprac. M. Cytowska i in., Warszawa 1999.</p> <p>Mikuta M., <i>Kultura żywego słowa</i>, Warszawa 1963.</p> <p><i>Powinowactwa retoryki</i>, pod red. B. Sobczak, Poznań 2017.</p>
--

Retoryka klasyczna i retoryka współczesna: pola i perspektywy badań, pod red. C. Mielczarskiego, Warszawa 2017.

Retoryka, polityka, religia w Pierwszej Rzeczypospolitej: wybrane zagadnienia, pod red. Ł. Cybulskiego i K. Koehlera, Warszawa 2019.

Retoryka Towarzystwa Jezusowego i jej konteksty, pod red. Ł. Cybulskiego i K. Koehlera, Warszawa 2014.

Słownik literatury polskiego oświecenia, pod red. T. Kostkiewiczowej, Wrocław 2002.

Słownik literatury staropolskiej: średniowiecze, renesans, barok, pod red. T. Michałowskiej [i in.], Wrocław 2002.

Stabryła S., *Antyczna teoria literatury*, Wrocław 1982.

Stefaniak A., *Erystyka i retoryka*, Lublin 1974.

Wilkoń A., *Dzieje języka artystycznego w Polsce. Język i style literatury barokowej*, Kraków 2002.

Wilkoń A., *Dzieje języka artystycznego w Polsce. Renesans*, Katowice 2004.

Wilkoń A., *Dzieje języka artystycznego w Polsce. Średniowiecze*, Katowice 2004.

Ziomek J., *Retoryka opisowa*, Wrocław 1990.

B. Teksty [dodatkowo obowiązuje znajomość lektur z literatury staropolskiej i polskiego oświecenia]

Oświeceni o literaturze. Wypowiedzi pisarzy polskich 1740–1800, oprac. T. Kostkiewiczowa i Z. Goliński, Warszawa 1993 [tutaj: F.N. Golański, *O wymowie i poezji*, F. Karpiński, *O wymowie w prozie albo wierszu*, G. Piramowicz, *Wymowa i poezja dla szkół narodowych*].

Słowacki E., *Teoria smaku w dziełach sztuk pięknych*, w: *Oświeceni o literaturze. Wypowiedzi pisarzy polskich 1801–1803*, oprac. T. Kostkiewiczowa i Z. Goliński, Warszawa 1995.

C. Opracowania szczegółowe

Barłowska M., *Jerzy Ossoliński. Orator polskiego baroku*, Katowice 2000.

Cichocka H., Lichański J.Z., *Zarys historii retoryki. Od początku do upadku cesarstwa bizantyńskiego*, Warszawa 1995.

Czytanie Trembeckiego, pod red. J. Snopka, W. Kaliszewskiego i B. Mazurkowej, t. 1–2, Warszawa 2016.

Dajewski W., *Śladami wielkich mówców*, Kraków 1970.

Dubisz S., *Język i polityka. Szkice z historii stylu retorycznego*, Warszawa 1992.

Dziechcińska H., *Proza staropolska, problemy literackości i gatunków*, Wrocław 1967.

Kalicki T., *Z zagadnień składni retorycznej*, Kraków 1965.

Korolko M., *O prozie „Kazań sejmowych” Piotra Skargi*, Warszawa 1971.

Kultura żywego słowa w dawnej Polsce, pod red. H. Dziechcińskiej, Warszawa 1989.

Lichański J.Z., *Łukasz Górnicki, sarmacki Castiglione*, Warszawa 1998.

Michałowska T., *Między poezją a wymową. Konwencje i tradycje staropolskiej prozy nowelistycznej*, Wrocław 1970.

Mayen J., *O stylistyce utworów mówionych*, Wrocław 1972.

Mayenowa M. R., *O języku poezji Jana Kochanowskiego*, Warszawa 1983.

O języku poetyckim Jana Kochanowskiego. Wybór artykułów z „Języka Polskiego”, oprac. M. Kucała, Kraków 1984.

O retoryce. Wybór, wstęp, oprac. J.Z. Lichański, Warszawa 1995.

Ostrowska E., *O artyzmie polskich średniowiecznych zabytków językowych („Bogurodzica”, „Kazania świętokrzyskie”, „Postuchajcie bracia miła”)*, Kraków 1967.

Ostrowska E., *Z dziejów języka artystycznego i jego piękna*, Kraków 1978.

Platt D., *Kazania pogrzebowe z przełomu XVI i XVII wieku. Z dziejów prozy staropolskiej*, Wrocław 1992.

Retoryka a literatura, pod red. B. Otwinowskiej, Wrocław 1984.

Retoryka antyczna i jej dziedzictwo, pod red. M. Grzesiowskiego, Warszawa 1996.

Rynduch Z., *Nauka o stylach w retorykach polskich XVII wieku*, Gdańsk 1967.

Skubalanka T., *Historyczna stylistyka języka polskiego*, Wrocław 1984.

Szlesiński I., *Charakterystyka językowo-stylistyczna prozy kaznodziejskiej XVII wieku*, Łódź 1978.

Szmydtowa Z., *W kręgu renesansu i romantyzmu*, Warszawa 1979.

Sztuka i ideologia XV wieku, pod red. P. Skubiszewskiego, Warszawa 1978.

Ulčinaite E., *Teoria retoryczna w Polsce i na Litwie w XVII wieku. Próba rekonstrukcji schematu retorycznego*, Wrocław 1984.

Ziomek J., *Prace ostatnie*, Warszawa 1994.

Literatura uzupełniająca

Abramowska J., *Topos i niektóre miejsca wspólne badań literackich*, „Pamiętnik Literacki” 1982, z. 1–2.

Adamek Z., *Homiletyka*, Tarnów 1992.

Barycz H., *Szlakami dziejopisarstwa staropolskiego. Studia nad historiografią w XVI–XVIII w.*, Wrocław 1981.

Bralczyk J., *Język na sprzedaż*, Warszawa 1996.

Bralczyk J., *O języku polskiej propagandy politycznej lat siedemdziesiątych*, Uppsala 1987.

Chamot B., *Homofonia i monolog. Retoryka prozy monologicznej*, Wrocław 1988.

Cytowska M., Szelest H., *Literatura rzymska. Okres augustowski*, Warszawa 1990.

Cytowska M., Szelest H., *Literatura rzymska. Okres cesarstwa*, Warszawa 1992.

Czaplejewicz E., *Wstęp do poetyki pragmatycznej*, Warszawa 1977.

Dąbrowski P. J., *Praktyczna teoria negocjacji*, Warszawa 1990.

Dobrosielski M., *Logika i retoryka*, Warszawa 1957.

Dłuska M., *Prozodia języka polskiego*, Warszawa 1976.

Furmaniak S., *Zarys deklamatoryki*, Warszawa 1958.

Garczyński S., *Sztuka myśli i słowa*, Warszawa 1976.

Gostyńska D., *Retoryka iluzji*, Warszawa 1994.

Hartman J., *Heurystyka filozoficzna*, Wrocław 1997.

Julkowska V., *Retoryka w narracji historycznej Joachima Lelewela*, Poznań 1998.

Korolko M., *Andrzej Frycz Modrzewski – humanista, pisarz*, Warszawa 1978.

Korus K., *Poetyka Lukiana z Samosat. Kryteria oceny i wartościowania*, Kraków 1982.

Kotarski E., *Publicystyka polityczna polskiego Odrodzenia. Wprowadzenie w problematykę*, w: *Problemy literatury staropolskiej*, pod red. J. Pelca, seria 2, Wrocław 1973.

Kowalczyk M., *Krakowskie mowy uniwersyteckie z pierwszej połowy XV wieku*, Wrocław 1970.

Kuc L., *Praktyka przepowiadania słowa Bożego*, Warszawa 1973.

Lalewicz J., *Komunikacja językowa i literatura*, Wrocław 1975.

Lewiński P.H., *Retoryka reklamy*, Wrocław 1990.
Malewski A., *ABC porządnego mówienia*, Warszawa 1958.
Nadolski B., *Wokół nauki o stylach w jezuickich retorykach*, „Pamiętnik Literacki” 1963, R. 54, z. 3.
Owczarz E., *Między retoryką a dowolnością. Wśród romantycznych struktur powieściowych w okresie międzypowstaniowym*, Toruń 1993.
Pietraszko S., *Doktryna literacka polskiego klasycyzmu*, Wrocław 1966.
Romankówna M., *Sztuka pisanía listów*, „Filomata” 1962, nr 159.
Siwek G., *Przepowiadać skuteczniej*, Kraków 1992.
Smuszkiewicz A., *Retoryka współczesnej polskiej powieści historycznej dla dzieci i młodzieży*, Poznań 1987.
Stawecka K., *Maciej Kazimierz Sarbiewski – prozaik i poeta*, Lublin 1989.
The philosophy of argumentation, edited by Martin Hinton and Marcin Koszowy, Białystok 2018.
Turasiewicz R., *Demostenes*, Kraków 1992.
Wantuła A., *Zarys homiletyki ewangelickiej*, Warszawa 1974.
Wojtasik L., *Psychologia propagandy politycznej*, Warszawa 1975.
Zgółka T., *Język wśród wartości*, Poznań 1998.

oprac. Roman Magryś

akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej